

*Araştırma makalesi/Research article***Kent yoksulluğu temelinde mekânsal ayrışma: Hatay/Dağ (Aydınlıkevler) mahallesi örneği¹**Rahime ÇERÇİ²

Lecturer Doctor, Department Management and Organization, Local Administrations
Hatay Mustafa Kemal University, Antakya Vocational High School, Türkiye
rhmky@gmail.com, 0000-0002-5759-4167

Muharrem GÜNEŞ

Professor, Department of Political Science and Public Administration, Management Sciences
Hatay Mustafa Kemal University, Türkiye
mgunes92@gmail.com, 0000-0002-3187-8233

Geliş Tarihi/Received Date: 22.11.2023 **Kabul Tarihi/Accepted Date:** 25.06.2024

Önerilen Alıntılama/Suggested citation: Çerçi, R., & Güneş, M. (2024). Kent yoksulluğu temelinde mekânsal ayrışma: Hatay/Dağ (Aydınlıkevler) mahallesi örneği [Spatial Segregation on the basis of urban poverty: Hatay/dağ (Aydınlıkevler) district example]. *Journal of Politics, Economy and Management* 7(1), 1-20.

Öz: Küreselleşme ile birlikte sosyal, ekonomik, politik ve teknolojik yapıda meydana gelen değişim ve dönüşümler yoksulluk sorununun kentler üzerindeki etkisini artırmaktadır. Zira bu değişim ve dönüşüme uyum sağlayamayan kesimler kentin belirli bölgelerine yerleşerek kendilerini kentin geri kalan kısmından gerek sosyal gerekse mekânsal yönden ayırmaktadır. Bu durum toplumsal yapı içerisinde çok yönlü bir etkiye sahip olan mekânsal ayrışma bağlamında kentsel yoksulluk olgusunun bütün yönleri ile analiz edilmesi ihtiyacını doğurmuştur. Çalışmanın amacı da kent yoksulluğunun mekânsal ayrışma üzerindeki etki düzeyinin tespit edilmesidir. Kent yoksulluğunun bireylerin yaşam alanlarını belirleme noktasındaki etkisinin ölçüldüğü bu çalışma kapsamında Hatay'ın Antakya ilçesine bağlı Dağ (Aydınlıkevler) Mahallesi örnek alınmıştır. Mahallede yaşayan bireylerin kente karşı olan aidiyet duygusunu ve yoksulluk halinin mekâna olan yansımalarını tespit etmek amacıyla saha çalışmasında mahallede ikamet eden Türk vatandaşı 93 hane büyüğüne yarı yapılandırılmış görüşme formatında sorular yöneltilmiş olsa da 75 kişi görüşme formunu eksiksiz olarak cevaplandırmıştır. Bunun yanı sıra çalışma sırasında çalışmacı tarafından yapılan gözlemler çalışmanın desteklenmesinde kullanılan veri toplama araçları arasındadır. Çalışma, mahallenin yoksulluk profili çıkarılması kapsamında kent özelinde yapılan ilk çalışma olması ve kent yoksulu olarak nitelendirilen bireylerin hayatlarını devam ettirebilmek adına maruz kaldıkları zorluklarla başa çıkma yöntemlerine yakından şahit olma hususunda ayrıca önem arz etmektedir. Çalışma kapsamında elde edilen bulgular, yoksulluğun bireylerin yerleşim yerleri seçimi noktasında büyük rol oynaması, kentlerin yoksulluk halinden kurtuluş alanları olarak değerlendirilmesi, yoksulluğun bir dizi sosyal sorunu da beraberinde getirmesi ve yoksullukla mücadele noktasında rol oynayan aktörlerin daha etkili ve verimli projeler üstlenmeleri gerektiği yönündedir.

Anahtar Kelimeler: Kentsel mekân, Yoksulluk, Kentsel yoksulluk, Mekânsal ayrışma**Spatial segregation on the basis of urban poverty: Hatay/Dağ (Aydınlıkevler) district example**

Abstract: Changes and transformations in the social, economic, political and technological structure with globalization increase the impact of the poverty problem on cities. Because the segments that cannot adapt to this change and transformation settle in certain parts of the city and separate themselves from the rest of the city both socially and spatially. This situation has created the need

¹Bu makale “Kent Yoksulluğu Temelinde Mekânsal Ayrışma: Hatay/Dağ (Aydınlıkevler) Mahallesi Örneği” (2022) adlı doktora tezinden üretilmiştir.

² Correspondence author: Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Antakya Meslek Yüksekokulu, Yönetim ve Organizasyon Bölümü, Yerel Yönetimler Programı, rhmky@gmail.com.

to analyze the phenomenon of urban poverty in all its aspects in the context of spatial segregation, which has a multifaceted effect on the social structure. The study aims to determine the impact level of urban poverty on spatial segregation. Within the scope of this study, where the effect of urban poverty on determining the living spaces of individuals is measured, Dağ (Aydınlıkevler) District of Hatay's Antakya district was taken as an example. To determine the sense of belonging of individuals living in the neighborhood to the city and the reflections of poverty on the place, questions were asked in a semi-structured interview format to 93 Turkish citizen households living in the neighborhood during the field study, but 75 people answered the interview form completely. In addition, observations made by the researcher during the study are among the data collection tools used to support the study. The study is also important in that it is the first study conducted in the city within the scope of profiling the neighborhood's poverty and closely witnesses the methods of coping with the difficulties faced by individuals who are described as urban poor to continue their lives. The findings obtained within the scope of the study are that poverty plays a major role in individuals' choice of settlements, cities should be considered as areas of relief from poverty, poverty brings with it a series of social problems, and actors who play a role in fighting against poverty should undertake more effective and efficient projects.

Keywords: Urban space, Poverty, Urban poverty, Spatial segregation

JEL Classification: D10, I31, I32, P36.

1. Giriş

Gelişmiş ülkelerin dahi tam bir çözüme ulaştıramadığı gelir adaletsizliği sorunu yoksulluğun temelini oluşturmaktadır. Bu nedenle ülkelerin gelir dağılımına yönelik uygulayacakları politikalara ve programlara ayrı bir önem vermeleri her daim zorunluluk arz etmektedir. Aksi durumda o ülkelerdeki ya da bölgelerdeki alt gelirli kesim daha da yoksullaşmaktadır. Bu doğrultuda yoksulluğun kaynakları olarak; adaletsiz olan vergi sistemi, yüksek faiz ve rant sağlayan ekonomi, doğal afetler, çalışamayan engelli sayısının fazlalığı, bireysel yetenek farklılığı, piyasa tekelliği, enflasyon, işsizlik (Aktan, 2002, s. 1) gibi faktörleri göstermek mümkündür. Oxfam'ın 2020 yılında yayımladığı "Eşitsizlik Raporu"nda, 2019 yılındaki dünya milyarderlerinden en zengin 2153 kişinin servetinin 4,6 milyar insanın toplam varlığından daha fazla olduğu ve yine en zengin %1'lik varlıklı kesimin servetinin 6,9 milyar insanın toplam varlığının iki katından daha fazla olduğu belirtilmiştir. Raporla bu zengin kişilerin servetlerinin yalnızca %1'inin önümüzdeki 10 yıl süresince ve sadece %0,5 oranında artırılarak vergilendirilmesiyle elde edilen gelir ile eğitim ve sağlık imkânı, yaşlı ve engelli bakımı ve birçok sektörde 117 milyon istihdam oluşturulması sağlanabilmektedir (Oxfam, 2020, s. 6).

Günümüzde kırsala özgü bir sorunmuş gibi algılanan yoksulluk artık kentsel alanda da hızlı bir şekilde yayılmaktadır. Yoksulluğun daha geniş bir yelpazeye yayılmasıyla kentler, yoksulluk sorununun giderek derinleştiği ve belirginleştiği mekanlar haline gelmektedir. Günümüzün yoksulu için işsizlik daimî neden olmaktan çıkma eğilimindedir. Gelir eksikliği, bireysel etkiye; eğitim, sağlık, güvenlik imkânı gibi yoksunluklar da hizmet eksikliğine neden olmaktadır. Öyle ki artık çalışan bireyler de yoksul hale gelebilmektedir. Bu noktada kentin dengesizliği, düzensizliği ve bozulan işlevselliği sonucu kentsel yoksulluk ortaya çıkmaktadır. Kentsel yoksulluk, her kentin kendine has yapısından kaynaklanan unsurların yetersizliği ve eksikliği ile meydana gelen yoksunluk hali şeklinde nitelenmektedir. Kent içerisindeki imkanlara o kentte yaşayan halkın erişim durumu da kentsel yoksulluğun düzeyini belirlemektedir. Kentin sunduğu imkanlardan, konfordan, iyi bir yaşam idealinden uzak kalan bireyler, yaşadıkları yoksunluklar neticesinde kentsel ve sosyal sisteme yeterince entegre olamamakta ve söz konusu sistemlerin dışında, bir nevi kendi yaşam alanlarında izole bir şekilde, hayatlarını idame ettirmektedir. Bu denetimsiz yerleşimler yoksulluk ve ayrışma ekseninin önemli bir parçasını oluşturmaktadır.

Kent yoksulluğu temelinde mekansal ayrışmayı konu alan bu çalışmada; kent, yoksulluk, kent yoksulluğu ve mekansal ayrışma kavramları açıklandıktan sonra Hatay iline bağlı Antakya ilçesinin Dağ

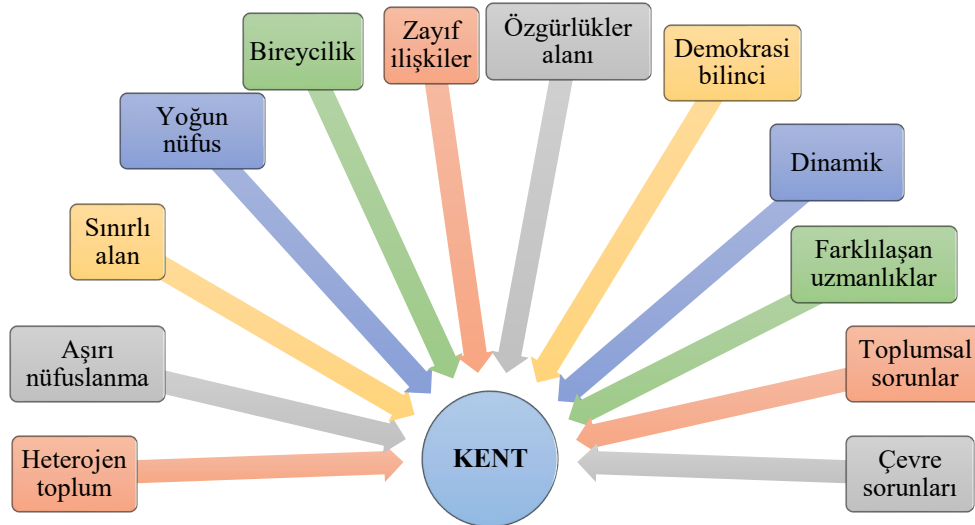
(Aydınlıkevler) Mahallesi³ özelinde kent yoksulluğu haritası çıkarabilmek ve bu durumun mekana olan yansımalarını ölçebilmek adına analizler yapılmıştır. Bu bağlamda çalışma boyunca kent yoksulluğunun, kentte yaşayan bireylerin mekân tercihlerinde ve kentle olan bütünleşmelerinde ne kadar önemli olduğu vurgulanmıştır.

2. Kent Yoksulluğu ve Mekânsal Ayrışma

Küreselleşmenin etkisiyle kentlerin yapılarında hızlı bir değişim dönüşüm yaşanmakta ve yaşamaya da devam etmektedir. Kent tanımlaması yapılırken, yerleşim yerinin sosyolojik, ekonomik, coğrafik, idari ve hatta hukuksal boyutları ele alındığında birçok tanımla karşılaşmak mümkündür. Örneğin, OECD raporları nüfus yoğunluğunun yüz elli kişiden az olduğu alanları kırsal alan daha fazla olduğu alanlarıysa kent kabul etmektedir (Kartal, Tuncel ve Göktolga, 2015, ss. 3-4). Ülkemizdeki 442 Sayılı Köy Kanununa göre yirmi bin ve daha fazla nüfusa sahip yerleşim alanları kent olarak kabul edilmektedir.

Kentleri, kırsal alanlardan ayıran temel özelliklerin sosyo-ekonomik ve yönetim durumlarının yanı sıra teknolojik imkanların gelişim derecesine göre gerçekleştirilen dağıtım ve denetim işlevlerinin gerçekleşmesinde heterojen bir yapının yaygın olduğu yerleşim alanları olarak ifade etmek mümkündür (Parlak, 2011, s. 452). Louis Wirth'in ifade ettiği gibi kent, "toplumsal bakımdan benzerlik göstermeyen bireylerin oluşturduğu göreceli olarak geniş yoğun nüfuslu ve mekânda süreklilik niteliği olan yerleşmedir" (Wirth, 1938'ten aktaran Koyuncu, 2011, s. 39). Başka bir ifadeyle, belirli sınırlar içinde yaşayan bireylerin geçimlerini birincil ekonomik sektörlerin dışındaki faaliyetlerle sağlayan yerleşim alanlarıdır (Ulusoy ve Akdemir, 2013, s. 301). Ayrıca kentler, bir evler topluluğunun çok ötesinde bireylerin kendilerine ait mülklerle oluşturduğu iktisadi bir birlikteliği ifade etmektedir (Weber, 2003'ten aktaran Koçak, 2011, s. 261). Bu birliktelik sonucu meydana gelen yoğun yapı ve insan birlikteliği beraberinde yeni değerlerin (Kaya, 2017, ss. 4-5) örflerin, hal ve hareketlerin toplanarak özgün kültürlerin ortaya çıktığı yerleşim alanları olan kentleri meydana getirmiştir (Koçak, 2011, s. 261). Yani kentler, belirli bir yerleşim alanında belirli bir zaman dilimi içerisinde belirli bir insan topluluğunun kendine has özellikleriyle meydana gelen "göçer" ve "kır" insanları için gelinebilecek son aşamadır (Topal, 2004, s. 28).

Şekil 1. Kentin unsurları

Kaynak: Yukarıda verilen tanımlardan esinlenerek yazar tarafından oluşturulmuştur.

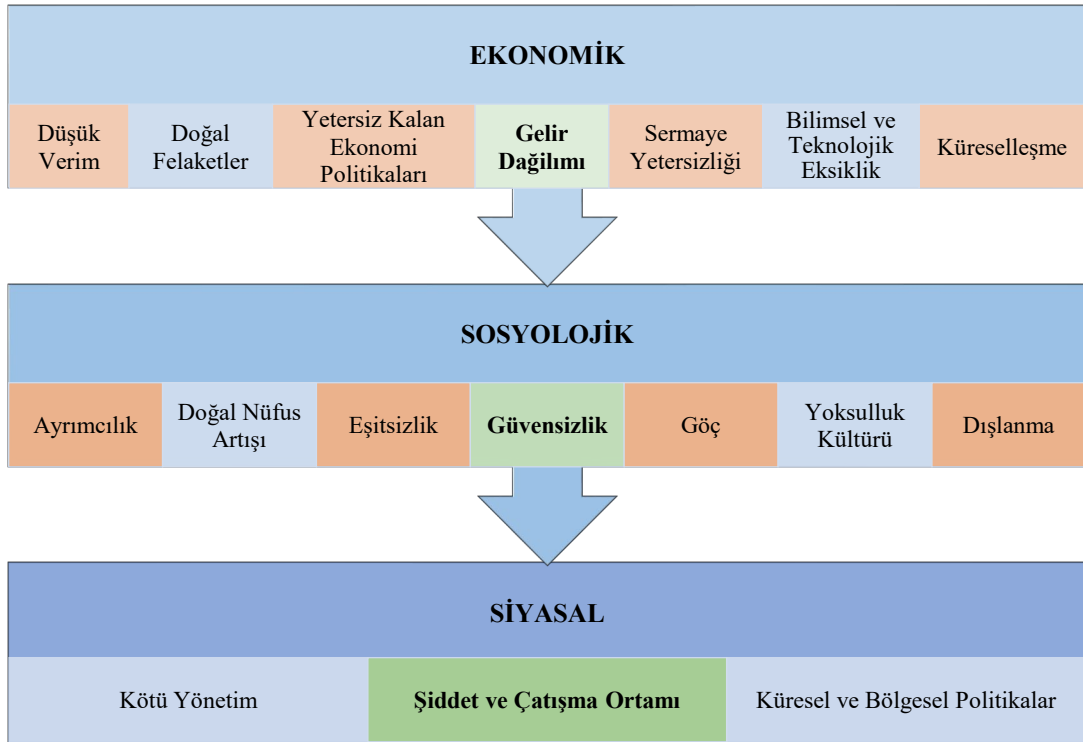
³ Çalışma kapsamında mahalle adı yerel halk tarafından bilinen Dağ Mahallesi olarak kullanılmıştır.

Kentin ilk ortaya çıktığı dönemden günümüze kadar ki geçen süreçte gerek kentin gerekse kentte yaşayan insanların değişmesine neden olmuştur. Bu değişim beraberinde kentlerdeki dönüşümleri de getirmiş ve kentin anlaşılmasının yanında anlatılmasını da zorlaştırmıştır. Bu süreç sonucunda kentler tarih, coğrafya, ekonomi, sosyoloji başta olmak üzere birçok disiplinin konusu olmuştur. Kent üzerine yapılan tanımlamalarda evrensel bir ifade olmasa da yukarıdaki şekilde belirtilen unsurların ortak payda olduğu görülmektedir.

Bireyler gerek kendileri gerekse aile üyelerinin yüksek yaşam standardına ulaşabilmesi için geldikleri kentlerde yoksulluk sorunu ile baş etmek zorunda kalmaktadırlar. Yoksulluk, asgari yaşam standardına erişememe yani maddi nitelikteki mahrumiyetler nedeniyle kaynaklara ve üretim faktörlerine erişememe halidir. TDK'de yoksul kişi, ihtiyaçlarını giderme noktasında sıkıntı yaşayan kimse olarak ifade edilirken, başka bir tanımda yoksul kişi, yeterli miktarda paraya sahip olamayan veyahut konforlu bir hayat yaşayabilmek için ihtiyaç duyduğu araçlara sahip olamayan kişi olarak ifade edilmektedir (Aktan ve Vural, 2002, s. 1). Yani geçinebilmek için ihtiyaç duyduğu ekonomik imkanlardan mahrum olan kişiler yoksul kişiler olarak nitelendirilmektedir.

Yoksulluk olgusunun tanımlanmasına dair yapılan çalışmalar incelendiğinde yoksulluğun birçok yönüne vurgu yapan tanımların geliştirildiği görülmüştür. Bu kapsamda geliştirilen kavramsal çerçeve, yoksulluğun yalnızca bireylerin yaşamlarını devam ettirme noktasında ihtiyaç duydukları gelirden yoksun olma halinin ötesinde bir kavram olduğu sonucuna varılmıştır. Bu kapsamda yoksulluk, kimilerine göre kişisel yeteneksizlik iken, kimilerine göre ise toplumsal bir eksiklik olarak değerlendirilmiş ve bu yönde çözüm yolları aranmıştır (Sarıkoca ve Daşlı, 2016, s. 1299).

Şekil 2. Yoksulluk nedenleri

Kaynak: Gökdayı, 2019, ss. 94-95.

Yoksulluğa yol açan nedenler değerlendirilirken bireylerin alım gücündeki zayıflık ya da alım gücünün hiç olmaması halinin yanı sıra satın alınmak istenen ürünlerin var olması gerekmektedir. Zira

alım gücüne sahip olan bireyler almak istedikleri ürünü bulamadıkları halde yoksulluk hali yine meydana gelecektir. Dolayısıyla bireylerin hem alım gücünün olması hem de ihtiyaç duyduğu ürüne ulaşabilmesi gerekmektedir (Aydın, 2014, s. 10).

Yoksulluk alanında yapılan çalışmalarda öncü konumunda olan Amartya Sen bireylerin, gelirlerinin ölçek olarak kabul edildiği görece yoksulluğun ve yetenekleri kapsamında değerlendirilen mutlak yoksulluğun tüketim toplumlarında daha belirgin bir şekilde görüldüğünü vurgulamaktadır (Karakaş, 2010, s. 8). Öyle ki günümüz toplumlarında tüketim, bireylerin gündelik davranışlarını biçimlendirmenin ötesinde fikirlerini ve faaliyetlerini de ekonomik bakış açısıyla anlamlandırmaktadır. Bu noktada bireyler harcamalarını yaparken ihtiyaçlarını karşılamak yerine arzularını tatmin etme yoluna gitmektedirler.

Zamanla bireylerin tatmin olmayan arzuları, modern tüketim ideolojisi olan anlık ve sonu gelmeyen tatminsizliklere neden olmaktadır (Karakaş, 2005, ss. 5-6). Bu noktada kendini yetersiz hisseden bireyler toplumdan ayrılmaktadır. Öyle ki hayatlarını idame edecek kadar sermayeye sahip bireyler tüketim noktasında dilediklerini yapabileme hakkını kendilerinde görmezlerken, sürekli bir zorunluluk içinde olan bu bireyler kente karşı, bir aidiyet sorunu da yaşamaktadırlar. Ayrıca kente karşı bir yabancılaşmaya girer ve kentin sadece kendisinin yaşadığı sınırlardan ibaret olduğunu varsayarlar. Zira yoksulluk olgusu ekonomik getirinin ötesinde bir kavram olarak bireylerin bir vatandaş, arkadaş, anne-baba, komşu olmak gibi sosyal rollerini de kapsamaktadır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde belirli bir coğrafyada birlikte yaşamının ötesinde ayrılan yoksulluğu, hizmete erişim noktasında (toplu taşıma, sağlık, eğitim vs.) eksiklik, güvensizlik gibi süreçlerinde dahil olduğu toplumsal yapıdan soyutlanamayan bir olgu olarak değerlendirmek mümkündür.

Günümüz kentlerinde meydana gelen yoksulluk geçmiş dönemlerle kıyaslandığında kentte yaşayan bireylerin büyük bir kesimini etkisi altına alarak yayılan yeni kentsel yoksulluk olgusu olarak karşımıza çıkmaktadır. Bu kavram, eskiden nüfusun küçük kısmı açısından statik bir olgu olarak tartışılan ya da düşük sanayileşme ve hızlı kentleşmeyle bağlantılı olarak açıklanan kentsel yoksulluğun, neoliberal politikalar sonucu enformel sektör, taşeronluk gibi istihdam biçimlerinin, esnek üretim adı altında daha geniş bir çerçevede kullanılmaktadır (Körükmez, 2008' den aktaran Çiçek, 2010, s. 25). Bu anlamda yeni kentsel yoksulluk kavramı, az gelişmiş ülkelerin yanı sıra gelişmiş ülkeleri de kapsayacak şekilde son yıllarda görece olarak yoksullaşan daha geniş toplumsal kesimlerin yaşam koşullarını anlatmaktadır.

Yoksulluk kentsel düzlemde, bireyin kentleşmesinde olumsuzluklara sebep olmaktadır. Kent yaşamına uyum sağlayamama ve kentleşme sürecine katılamamaları sonucunda kentsel alanda herkesi ilgilendiren sorunlar ortaya çıkmaktadır. Yoksulluk halleri kalıcı hale geldiğinde toplumda birey ve grup düzeyinde davranışlar geliştirerek bir alt kültür oluşmaktadır (Demiral, Evin ve Demiral, 2007, s. 7). Kent yoksulluğu, ekonomik, eğitim, psikolojik gibi birçok soruna neden olsa da kentsel mekânda yaşamlarını sürdüren bireylerin karşılaştıkları sorunların içinde barınma ve güvensizlik en büyük sorun olarak değerlendirilmektedir (Sula, 2004'ten aktaran Aydın, 2007, s. 165).

Geçmişten günümüze kentsel mekanların üretimine yönelik yapılan araştırmalarda mekânın, morfolojik olarak hangi malzemenin kullanıldığı, bulunduğu bölgenin doğal şartlarının nasıl olduğunun ötesinde kentsel algıların nasıl olduğu yönünde şekillenmiştir. Bu kapsamda mekânın, "sadece fiziksel üretim araçlarıyla değil, o toplumu kuran ilişkiler örgüsüyle" ilişkili olarak sosyal anlamı ortaya çıkmaktadır (Yırtıcı, 2005, s. 1). Öyle ki mekanlar; üzerinde hayatlarını devam ettirecek bireylerden bağımsız veya onlara rağmen bir oluşumun dışında onlar tarafından algılanıp anlamlar yüklenerek şekillenen düzlemlerden öte başka bir şeyi ifade etmemektedir (Yıldız ve Alaeddinoğlu, 2011, s. 848). Yani sosyal bir inşa ile meydana gelen kentsel mekanlar, mekânı kullananların algı ile kimliğini kazanmaktadır. Ancak bu oluşumda belirli kalıplarla şekillenen toplumsal yaşam ve düşünce ön plana çıkarken bireysel düşünceler göz ardı edilmektedir (Güngör, 2019, s. 97). Oysa kentsel mekanları oluşturan her bireyin içinde yaşadığı toplumdan bağımsız anlamlarla yüklenmiş algıları vardır. Bu farklı algı biçimleri mekanların meydana gelmesi sürecinde kendini göstermesiyle her toplumda birbirinden farklı mekanların meydana gelmesine neden olmaktadır. Zamanla mekânın üretimi yerini mekânın

tüketimi kavramına bırakmış mekanların oluşmasında ekonomik işlevi ön plana çıkarılmıştır. Bu kapsamda değerlendirildiğinde, mekanların her üretim tarzını kendi mekanını (ilkel-köleci toplum=mutlak mekânı, feodalizm= tarihsel mekânı, kapitalizm=artı değer) meydana getirmiştir (Taşçı, 2012, ss. 53-55).

Harvey (2002, ss. 155-161) toplumsal yapı ile mekansal ayrışmayı dört temel varsayımla ilişkilendirerek açıklamıştır. Bunlardan ilki, toplumsal sınıfa yarınını yaşayacak ve gelecek nesiller üretecek kadar imkanlara sahip olması kapsamında “yeniden üretim” varsayımdır. İkinci varsayım, mekansal birimler, komşuluk birimlerinin, yerel toplulukların ve bireylerin değer ve beklentilerini, tüketim alışkanlıklarını, pazar donanımlarını ve bilinç durumlarını önemli ölçüde etkileyecek toplumsal etkileşim ortamları olduğuna dairdir. Kapitalist üretim sistemi kendi devamlılığını sağlayabilmek için yeni tüketim biçimleri, yeni toplumsal istekler ve gereksinimler oluşturmak durumundadır. Eksik tüketim, sermaye birikimi açısından aşırı üretim ve bunalım oluşturacağından sürekli tüketimi sağlamak üzere belli tüketim sınıflarının varlığı zorunlu olduğu için, dağıtım ve tüketim noktasında toplumsal ayrışmalar meydana gelmektedir. Farklı tüketim kalıplarına sahip bireylerin mekanla ilişkisi de farklı olacağından üst gelir grubuna dahil olan bireyler ile alt gelir grubuna dahil olan bireylerin yaşam alanları da birbirinden ayrılmış olacaktır. Üçüncü varsayım olarak, büyük nüfus yoğunluklarının farklı topluluklara bölünmesinin sınıf bilincinin de bölünmesine yol açacağı yönündedir ki bu durum sistemin devamlılığını sağlayıcı bir etken olarak kabul edilmektedir. Son varsayım ise mekansal ayrışma modellerinin kapitalist toplumdaki çelişkilerin birçoğunu yansıttığına yönelik geliştirdiği varsayımdır.

Toplumdaki farklı kesimden olan bireylerin seçtikleri yaşam alanlarını ifade etmek için kullanılan mekansal ayrışma, sınırlı bir gelire ve kaynağa sahip olan yoksul bireylerin seçtikleri meskenlerde kendini göstermektedir. Buradaki en önemli kıstas ekonomik düzey olarak algılandığında meydana gelen ayrışma sadece ekonomik eşitsizliğe bağlanmaktadır. Ancak unutulmaması gereken nokta bu ayrışmanın yalnızca ekonomik nedenlere bağlı olarak meydana gelmemesidir. Zira ekonomik etkenlerin yanı sıra etnik ve siyasi unsurlar da bireylerin yaşam alanlarını belirlemede etkin rol oynamaktadır (Özbilgin, 2016, s. 16). Gelire ve statüye göre ortaya çıkan sınıfsal konuma bağlı olarak meydana gelen ayrışma eğitim ve istihdamla ilgili olarak bireylerin yaşam tarzlarında ortaya çıkarken, etnik veyahut dini kökenle ilgili olan ayrışma bireyler arasında ayrımcılığa neden olurken dışlanma ile sonuçlanmaktadır (Özgür, 2006, s. 80).

3. Dağ(Aydınlıkevler) Mahallesinde Kentsel Yoksulluk ve Mekânsal Ayrışma

3.1 Araştırmanın Amacı ve Önemi

Yirminci yüzyılın son çeyreği itibariyle ticari faaliyetlerin zenginlik kaynağı olarak görüldüğü kentlerde yoğun nüfus artışı olmuştur. Bu tarihten sonraki süreçte kentlere doğru yaşanan yoğun nüfus hareketliliği sonucunda mevcut imar planları aşılarak kaçak yapılaşma yoluna gidilmiştir. Yaşanılan bu olumsuz durumlardan Hatay’ın Antakya ilçesi de payına düşeni almıştır. Bu durumun net bir şekilde gözlenebilmesi için ilçeye bağlı Dağ Mahallesi çalışma alanı olarak seçilmiştir.

Dağ Mahallesinin çalışma kapsamında seçilmesinin nedeni de kentin en eski yerleşim yerlerinden biri olmasının yanı sıra kent yoksulluğunun mekâna yansımalarının en iyi resmedildiği yer özelliği göstermesidir. Mahalle, tarihi çok eskilere dayanan Antakya kentinin eski yerleşim bölgelerinden biridir. Hatay’ın merkez ilçesi olan Antakya, eski kent özelliklerini bir nebze olsun koruyabilen kentlerden biri olma özelliğine sahiptir. Kentin içinde 2 kilometre uzunluğunda ve 30-35 metre genişliğindeki Asi Nehri kenti, Eski Antakya ve Yeni Antakya olmak üzere iki bölgeye ayırmaktadır. Nehrin kuzeydoğusu ile Habib Neccar Dağı arasında kalan kısım kentin eski yerleşim bölgesini oluştururken, nehrin kuzeybatısındaki düzlük de yeni yerleşim bölgesini oluşturmaktadır.

Kente ilk yerleşim M.Ö 8000’lü yıllara kadar uzanmaktadır. Antiokheia adını kurucusu Seleucos’un babası Antiokos anısını yaşatmak üzere alan kent, kuzey-batı Suriye’nin korunması için kurulmuştur. Heterojen yapıdaki kentte halka Hellenizm kabul ettirilmeye çalışılmıştır. Bu yönüyle Antakya, Helenistik Çağ kentlerinin tipik bir örneğidir. Helenistik Çağ da inşa edilen birçok kente

“Hippodamos tarzı plan” uygulanmıştır. Bu kapsamda, belirli bir nizam içerisinde birbirine dik ve paralel cadde ve sokaklardan oluşan yapı adalarının meydana getirdiği “ızgara plan”ı uygulanmıştır.

Kentin kuruluşunda uygulanan bu imar planının izlerinin Orhanlı ve Meydan Mahallelerinde görmek mümkündür (Ömeroğlu, 2006, ss. 35-36).

Antakya'nın mimarisinin şekillenmesindeki etmenlerin başında, iklim, arazi yapısı ve insanların yaşam tarzları gelmektedir. Kentte meydana gelen doğal afetler ve işgaller kentin birçok kez yeniden inşa edilmesine neden olmuştur. Her ne kadar bu yeniden yapılaşmalar kentin silüetini de değişikliklere neden olsa da eski kentten izler günümüze kadar ulaşmıştır. Kentin eski mahallelerinde yer alan ve zamanla geçirdiği değişim ve dönüşümlerle belli bir mimari karaktere ulaşmıştır. Bu süreçte sokaklar hem sokak-ev ilişkisi hem sokak boyunca uzanan daralmalar-genişlemeler ve hem de sokakların kesişme noktalarında meydana gelen birbirinden farklı açılarla oluşan bir kent dokusu ortaya çıkmıştır.

23 Temmuz 1939 yılında Hatay'ın Türkiye'ye katılışının ardından özellikle de 1950'li yıllardan sonra Asi Nehri'nin batı yakasında bulunan, Akevler, Cumhuriyet, Emek, Armutlu, Kanatlı ve Cebrail mahalleleri hızla gelişerek Yeni Antakya'yı oluşturmuştur (Ömeroğlu, 2006, s. 65). Antakya'nın 95 mahallesi olsa da bu mahallelerden bazıları oldukça eski mahallelerdir. 1970'te inşa edilen Havuz-Emek, Akevler ve Sofulardan ayrılarak oluşan Dağ Mahallesi civarına göre daha eski yerleşim bölgeleridir. Habib-i Neccar Dağı tarafındaki Bağrıyanık, Havuzlar, Şirince, Karaali Bölüğü, Kardeşler, Dağ ve Bedevi Sümerler Mahalleleri ise köyden kente göç edenlerin meydana getirdikleri gecekondu alanlarını oluşturmuştur (Attaroğlu, 1984, ss. 5-6). Çalışma kapsamında, bu gecekondu alanlarından Dağ Mahallesi'nin kent yoksulluğu temelinde mekânsal ayrışma profili çıkarılması amaçlanmıştır. Bu doğrultuda Araştırma, 1.875 (990 erkek ve 885 kadın) kişinin yaşadığı Hatay'ın Antakya ilçesine bağlı Dağ Mahallesi'nde hane temsilcisini kapsamaktadır. Mahallede yaşayan hane temsilcisi ile yapılan görüşmelerden elde edilen veriler Dağ Mahallesi'nin geneline uyarlanmıştır. Mahallenin geçmişten günümüze kentin geçirdiği değişim ve dönüşümlerden izler taşımasıyla birlikte bu alanda bölgede herhangi bir çalışmanın yapılmamış olması alanı incelemeye daha da değer kılmaktadır. Bununla birlikte kent yoksulu olarak nitelendirilen bireylerin yaşamlarındaki zorlukların ve bunlarla mücadele etme yollarına yakından şahit olmak çalışmanın önemini bir kez daha ortaya çıkarmaktadır. Öyle ki söz konusu araştırma sonucu elde edilen verilerin yerel araştırmalar olmaksızın resmi kayıt ve istatistiksel veriler üzerinden tespit edilmesi mümkün değildir. Hatta salt istatistiksel verilerin bölgeye ait olan özelliklere ait bilgilere sahip olunmadan doğru bir şekilde yorumlanması da söz konusu değildir. Zira veri tabanında yoksullara ait bilgilerin oldukça sınırlı olması bireylerin neden yoksul oldukları hakkında ciddi anlamda bilgi eksikliğine neden olmaktadır.

İşte bu araştırma ile Dağ Mahallesi özelinde bu açığın kapanması ve bu yönde yapılacak çalışmalara yön vermesi amaçlanmaktadır. Bu bağlamda araştırmanın alt amaçları şunlardır:

- i. Araştırma kapsamındaki kent yoksullarının demografik niteliklerinin belirlenmesi,
- ii. Araştırma kapsamındaki kent yoksullarının hane halkı bilgilerinin tespit edilmesi,
- iii. Araştırma kapsamındaki kent yoksullarının konum bilgilerinin saptanması ve
- iv. Araştırma kapsamındaki kent yoksullarının içinde buldukları yoksunluklarında mekânsal ayrışmanın etkisinin ölçülmesidir.

Araştırma alanının seçimi noktasındaki diğer bir etken de Antakya ilçesinin kuş bakışı görüntüsünü izlemek için gelen yerli ve yabancı turistlerin uğrak noktası olan Dağ Mahallesi'nin (Kurtuluş Caddesinden başlayıp İzmir Caddesine (bir cadde ve on sekiz adet sokağı bulunmakta) kadar uzanan yol güzergahı) ilçenin turistik değerini ön plana çıkarması kapsamında ortaya çıkmaktadır.

3.2. Araştırmanın yöntemi

Çalışma kapsamında, nitel araştırma yöntemlerinden durum analizi deseni kullanılmıştır. Durum analizinde verilerin toplanmasında çeşitli kaynaklardan yararlanılmaktadır. Bu çeşitlilik farklı

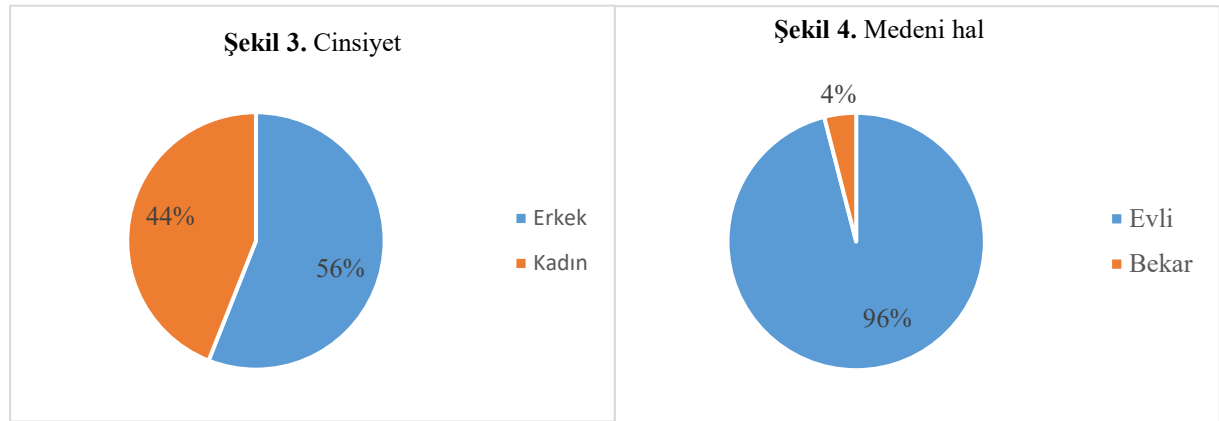
kaynaklardan benzer bilgilerin elde edilmesi anlamındadır ve çalışmanın güvenilirliği için oldukça önemlidir. Bunun yanı sıra farklı kaynaklardan elde edilen bilgiler bir diğer kaynağın eksikliğini de gidermektedir. Çalışma kapsamında kullanılacak verilerin toplanmasından önce Hatay Mustafa Kemal Üniversitesi Sosyal ve Beşerî Bilimler Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Kurulu tarafından izin alınmıştır. Yapılan bu çalışmada da veriler araştırmacı tarafından, çalışma kapsamındaki mahalle sakinleri ile 12/05/2022 tarihi ile 24/05/2022 tarihleri arasında görüşmecilerin hanelerinde derinlemesine soru sorarak eksiksiz ve açık yanıtların alınmasına fırsat vermesi için ek soruların sorulduğu yarı yapılandırılmış görüşme formu kullanılmıştır. Görüşme formu 47 sorudan oluşmaktadır. Formun ilk kısmındaki yedi soru katılımcıların profil bilgilerini öğrenmeye yöneliktir. Görüşme formunun da yer alan sonraki dokuz soru hane halkı bilgilerine yönelik devamındaki yedi soruya katılımcıların konum bilgilerine yönelik hazırlanmıştır. Ayrıca formun son kısmında kent yoksulluğunun mekânsal ayrışma üzerine olan etkilerini ölçebilmek amacıyla katılımcılara yirmi sorudan oluşan olgusal sorular yöneltilmiştir. Bunun yanı sıra yapılan görüşmeler sırasında verilen cevapların doğru yorumlanmasını sağlamak adına araştırma sahasında bulunarak katılımcı gözlemi yapılmıştır. Araştırmada mahalle sakinleri tarafından ses kayıt cihazı kullanılmasına sıcak bakılmaması sonucu bu yöntemden vazgeçilmiştir. Elde edilen veriler araştırmacı tarafından not alma yöntemi ile kayıt altına alınmıştır. Bu görüşmeler ortalama 30 dakika sürmüştür. Verilerin analizinde betimsel ve içerik analizi kullanılmıştır.

3.3. Bulgular ve analiz

Araştırmanın bu bölümünde araştırmaya katılan kent yoksullarının araştırmacı tarafından yöneltilen sorulara verdikleri cevaplar doğrultusunda gerçekleştirilen analizler sonucunda elde edilen bulgulara yer verilmiştir.

3.3.1. Sosyo-demografik bulgular

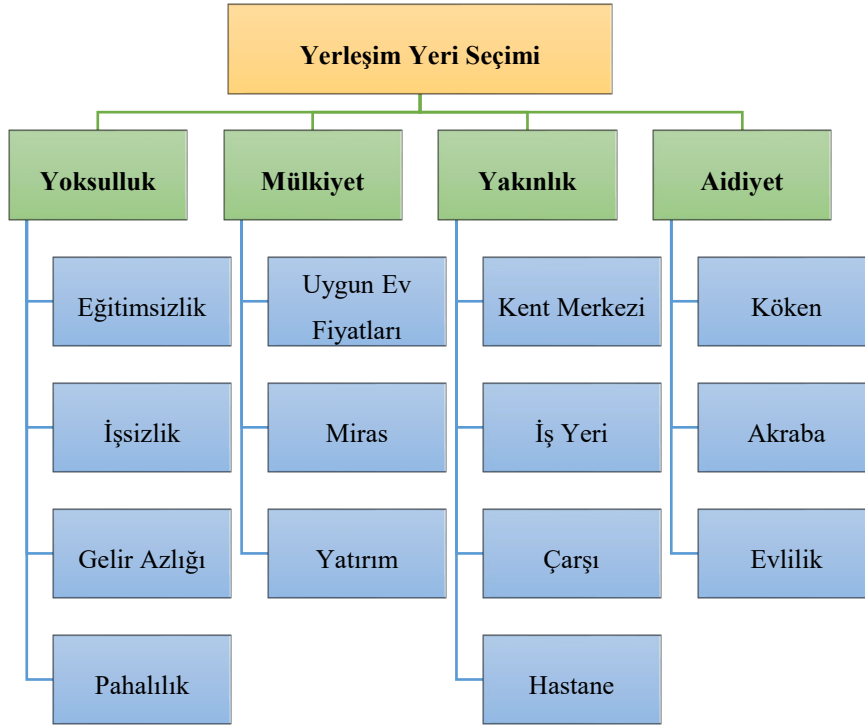
Çalışma kapsamında Dağ Mahallesi'nde 75 hane temsilcisi ile görüşülmüştür. Görüşülen kişilerin; %44'ü kadın, %56'sı erkektir. Çalışmaya katılanların %96'sı evli ve ailesiyle birlikte ikamet eden kişilerden oluşmaktadır. Mahallede yaşayan hane temsilcilerinin geneli orta yaş ve üzeri kişilerden oluştuğundan ve çalışma kapsamında görüşme adına hane temsilcisi arandığından sadece %4'lük bekar kesim ile karşılaşmıştır.

Görüşülen kişiler ağırlıklı olarak %49'luk bir oranla 41-60 yaş grubu aralığında yer almaktadır. En düşük katılımcı bulunan yaş aralığı ise %4'lük oranla 18-25 yaş arasında iken katılımcıların %20'si 26-40 yaş aralığında ve %27'si de 60 yaş üzerindedir. Mahallede yaşayanların çoğunlukla orta yaş ve üzeri aile üyeleri olduğu görülmüştür.

Mahalle sakinlerinin yerleşim yeri olarak bu mahalleyi seçme ya da mahallede kalmalarında ana etkenlerin yoksulluk, mülkiyet, yakınlık ve aidiyet olduğu görülürken; eğitim, işsizlik, gelir azlığı, pahalılık, uygun ev fiyatları, miras, yatırım, köken akrabalık, evlilik, merkezîyet, iş yeri, çarşı ve hastaneye olan yakınlık alt faktörlerinin etkili olduğu görülmüştür.

Şekil 5. Yerleşim yeri seçimine etki eden faktörler

Çalışma kapsamında mahalle sakinlerinin kendilerine has yaşam tarzlarının olması kentin geri kalan kısmından ayrışmalarına neden olduğu görülmüştür. Bu durum mahalleye yeni taşınanlar ile mahalle sakinleri arasında birtakım aidiyet sorunlarını (G,2, G,33, G,30, G,1, G,5) beraberinde getirmiştir.

Ben bu mahalleye gelin olup geldiğimden beri adapte olma konusunda çok sıkıntı yaşadım. Mesela burada kadınlarda kavgaya karışmaktan çekinmiyor hatta erkekler gibi argo kelimeler kullanıyorlar. İnanır mısın buraya geldikten sonra benim bile konuşma tarzım değişti. İmkânım olsa burada beş dakika bile durmam. (G,2, K,36, 12 yıldır mahallede yaşıyor)

Yukarıdaki katılımcı ifadeleri mahallede yaşayabilmenin mahalledeki yaşama ayak uydurmada zorlanabildiğini gösterirken merkezle olan ayrımının nedenlerini de dile getirmektedir. Bunlara örnek vermek gerekirse;

Burası medeniyetten nasibini almayan, alamayan bir yer. Niye mi? Çünkü buraya biri bir şey yapmaya kalksa burada yaşayanlar artık neden rahatsız oluyorsa bilmem, ona hemen zarar verebiliyor. Bunun için kamera bile taktılar bir ara takip etmek için, gerçi taktılar da ne oldu? O da nasıplandı haftasında kamerayı kırmışlar mı çalmışlar mı ne bilmem. (G, 2, K, 36)

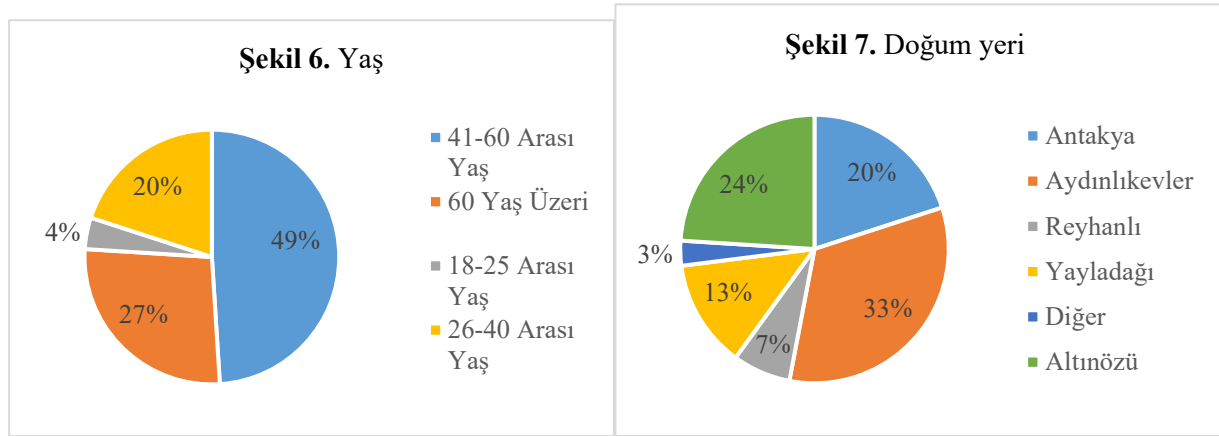
Karşı tarafta yaşayan insanların bu mahallede yaşayanları umursamaması yüzünden bu farklar hep, istense burası da gelişmez mi? (G, 10, E, 30)

Kentin yoksul mahallelerindeki yaşam tarzı ile kentin diğer bölgelerindeki yaşam tarzındaki farklılıklar çoğu zaman bireylerin kentle bütünleşmesine engel olmaktadır. Buradaki temel faktörün sahip olunan kültürel değerler olduğu bilinse de Dağ Mahallesi gibi iç içe yaşayan mahalle sakinleri o

kadar benzer özellikler sergiler hale gelmekte ki yeni gelen kişiler hakkında hemen hüküm verilebilmektedir⁴.

Yoksulluk olgusu toplum içerisinde yaşayan bireyler arasında farklılık göstermekle birlikte bu etki hane üyeleri arasında da farklılıklara neden olmaktadır. Bu durum aynı hanede yaşayan bireyler arasında yoksulluk olgusunun kadınlar üzerindeki etkisinin erkeklere oranla daha fazla olduğu mahalle içinde kendine özgü yaşam tarzının benimsendiği ve kadının konumunun ev olarak belirlendiği mahallede kendini göstermektedir.

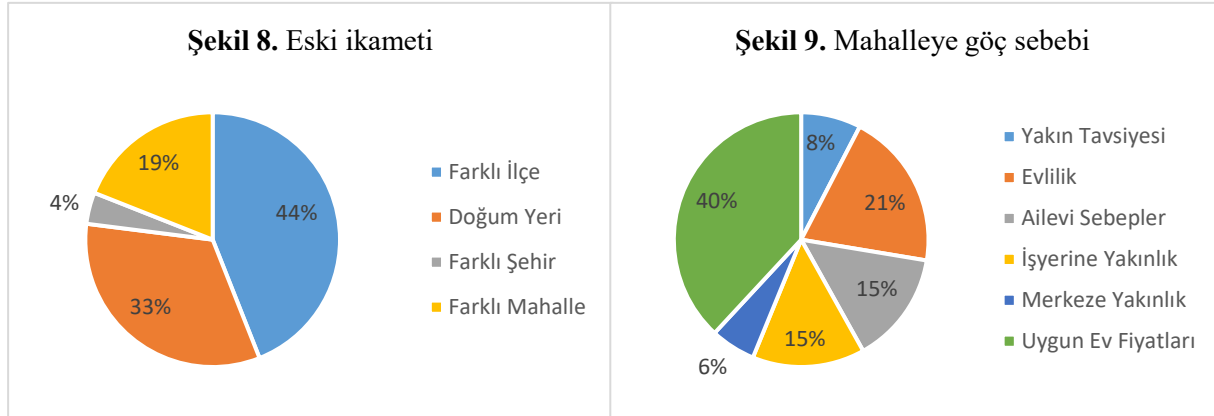
Kentin yoksul mahallelerinde yaşayan kadınlar birçok olumsuzluğa maruz kalmıştır. Öyle ki çalışmanın yapıldığı Dağ Mahallesi'nde yaşayan kadınlar evin bütün yükünü üzerine almakla beraber çoğunlukla eve ekonomik katkı sağlayabilme adına "say" adı verilen ayakkabının üst deri kısmının dikimini boş vakitlerinde yapmaktadır. Bu durumu görüşmecilerden biri "şu an ben yarınımı düşünerek yaşıyorum, önceliğim çocuklarım kendime ayıracak bir vaktim yok (G, 48, K, 43) şeklinde ifade etmiştir. Dolayısıyla mahalle sınırları içinde yaşayan, kendine zaman ayıramayan, kadınlar sosyal anlamda her şeyden uzak kalmaktadır.

Çalışmaya katılanların üçte birinin doğum yeri Dağ Mahallesi ve beşte birinin doğum yerinin de Antakya'nın diğer (Güzelburç, Demirköprü, Emek, Altınçay ve Meydan) mahallelerinden olduğu görülmüştür. Ayrıca Hatay'ın diğer ilçelerinden Antakya'ya göç eden ve Dağ Mahallesi'ne yerleşen çoğunluk katılımcıların doğum yerleri şu şekilde dağılmaktadır: %24 Altınözü, %13 Yayladağı ve %7 Reyhanlı. Mahallenin, küçük bir oran dışında farklı şehir doğumlu katılımcıların tercih noktası olmadığı görülmüştür.

Mahallede yaşayanların üçte biri orada doğup büyümüş ve kalmıştır. Katılanların; %4'lük bir kesimi Dağ Mahallesi'nden önce, Şırnak, İstanbul ve Mersin olmak üzere farklı şehirlerde ikamet etmişlerdir. Bunun yanı sıra %44'lük bir kesim; mahalleye yerleşmesinden önce Hatay'ın farklı ilçelerinden Altınözü, Yayladağı ve Reyhanlı da ikamet etmiştir. Görüşmecilerin %19'luk bir kesimi de Antakya'nın Altınçay, Güzelburç, Emek, Demirköprü, Narlıca, Soğuksu ve Meydan mahallelerinden Dağ Mahallesi'ne göç ettiklerini belirtmiştir.

⁴ Ayrıca olandan yetinme eğilimindedirler, kendilerini bilirler ve herkesi de bilmek isterler.

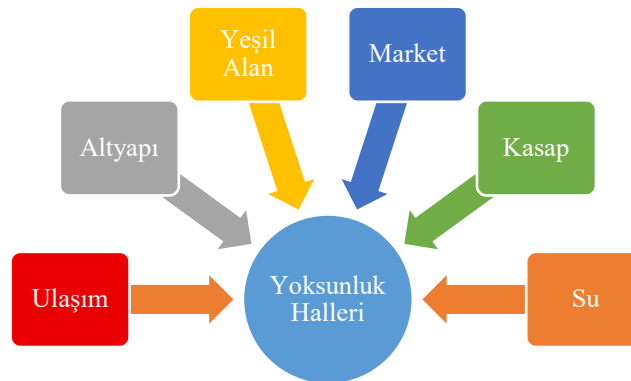
Görüşmecilerin %21'inin mahalleye evlilik sonrası yerleştikleri görülürken mahallenin tercih sebebinin kimi görüşmeciler için aile yanında kalma olduğu görülürken kimi görüşmeciler için ise uygun ev fiyatı kaynaklı olduğu saptanmıştır. Öyle ki mahalle sakinlerinin yerleşim yeri seçimlerinde gönüllü bir tercihten çok mahallenin iş yerlerine, kentin merkezine, çarşıya ve hastaneye (2021'e kadar mahalle yakınlarında doğum hastanesi aktif olarak hizmet vermekteydi) olan yakınlığın bu alanlara ulaşım kolaylığı sağlaması zorunluluğundan kaynaklandığını göstermektedir. Bu zorunluluk halinin mahalle sakinlerine sağladığı kolaylıklar şu şekilde dile getirilmiştir;

İşimin buraya yakın olması en azından yol masrafından kurtarıyor, ayrıca evimizin burada olması yine bir sebep. (G, 54, E, 48)

Bir yıl öncesine kadar burada doğumevi vardı bizim için yakındı hemen gidip geliyorduk şimdi Mozaik Hastanesi var ama o özel olunca bize yaramıyor eskisinin kalması bizim için daha iyiydi. Bir de doğumevi buradan gidince otobüste çıkmaz oldu bizim buraya, neyse ki evimiz çarşıya yakında ihtiyaçlarımızı zorda olsa gideriyoruz oradan. (G, 46, K, 33)

Mahallede yakını olduğu için onun aracılığıyla yerleşen %8, ailevi nedenlerden şeklinde cevaplayan %15 oranındadır. Ayrıca mahalleye yerleşim sebepleri arasındaki iş yerine yakınlık %10 ve merkeze yakınlık %6 oranındadır. Ulaşımın iyi olmadığı mahalle için iş yerine ve merkeze yakınlığın diğer sebeplere kıyasla mahallede baskın yaşama sebebi olarak görülmediği anlaşılmaktadır.

Şekil 10. Yoksunluk halleri

Dağ Mahallesi'nin kentin merkezi ile olan ayrışması mahalle sakinlerini, ulaşımdan alt yapıya, çocuk parklarından yürüyüş alanlarına hatta su sıkıntısına kadar daha birçok yoksunlukla karşı karşıya

biraktığı görülmüştür. Bu kapsamda mahalle sakinlerinin içinde bulunduğu yoksunluk halini şu ifadelerle daha iyi anlamak mümkün olacaktır;

Ev yüksekte mi diye bilmem ama sık sık su kesintisi oluyor bizim burada bazı zamanlar günü geçiyor su hala yok. Bari akşamları olsa. (G, 33, K, 64)

Ulaşım sıkıntısı buranın her şeyden mahrum kalmasına sebep oluyor. Çünkü bizim buraya ulaşım çok zor ulaşım olmayınca da ne kasap ne manav ne market oluyor. (G, 4, K, 37)

Görüşmenin gerçekleştiği mahallenin kentin dış çeperinde yer alması burada yaşayan bireylerin kentin merkezine olan ulaşımını zorlaştırmaktadır. Genellikle görüşmeciler tarafından yer seçimi noktasında seçilen bu mahalledeki ev fiyatlarının uygun olduğu dile getirilmiştir. Ancak aynı bireyler tarafından mahallede su, kanalizasyon ve ulaşım sorunları da ifade edilmiştir.

Bir yere gitmek istesek ta aşağı balıkçıların oraya gitmek gerekiyor oradan da bir buçuk saatte bir araba kalkıyor. Önceden bura 3/A (yeni adıyla 123 nolu) otobüs gelirken şimdi oda gelmiyor. Bahaneleri de yok otobüsün zemini yere çarpıyor yok taş atıyorlar diyerek aynı bizim mahalle gibi yokuş olan Şirince Mahallesinden geri dönüyor. (G, 24, K, 40)

Yoksulluk olgusunun etkilerine karşı savunmasız olan çocuklar, eğitim, sağlık, oyun alanı gibi daha birçok soruna maruz kalma riski yetişkinlere oranla daha fazladır. Yoksulluğun çocuklar üzerindeki olumsuz etkileri görüşmeci anneler tarafından ısrarla dile getirilmiştir.

Çocuklarımızın kaliteli bir okul ortamı yok. Ama mecburen buradaki okula gönderdik çocukları ama bu sene son ikisini de karşıdaki okullardan birine yazdıracağım. Niyesini görüyorsun (küçük kızının ayağı alçıda) bak. Nasıl mı oldu? Kızıma başka sınıftan çocuklar saldırmışlar bu kavga okulun içinde oluyor ha çıkışta falan değil. Daha kötüsünü de anlatayım; bundan birkaç gün önce oğlum omzunda kesikle eve geldi. Oğlan önce anlatmak istemedi ama birkaç sıkıştırınca anladık ki meğer okuldaki diğer çocuklar yanlarında kelebekle geliyormuş. E bizim oğlanla da aralarında bir sürtüşme olunca çocuğun koluna sallamış bıçağı. E şimdi ben nasıl bu çocukları bu okula göndermeye devam edeyim anlayacağım çocuklarımızın okulda bile güvenliği yok. (G, 5, K, 38)

Çocukların enerjilerini harcayabilecekleri bir park yok gerçi park olsa da gönderir miyim bilmem. Çünkü benim ona öğrettiklerimle dışardan öğrendikleri arasında dağlar kadar fark var. Mesela ben ona küfretmenin yanlış olduğunu söylerken mahalle ortamında bu matah bir şeymiş gibi gösteriliyor. Bu da çocuğumda (büyük oğlunda) davranış bozukluklarına neden oldu. (G, 2, K, 36).

Çocuklarımız burada hiç mutlu değiller. Niye mi? Çünkü bizim burada çocukların enerjilerini atacakları güvenli bir oyun parkı yok. Bizde çocuklarımızı sürekli evde tutmak zorundayız yoksa kötü yola saparlar burada ortam çok kötü. (G,4, K,37).

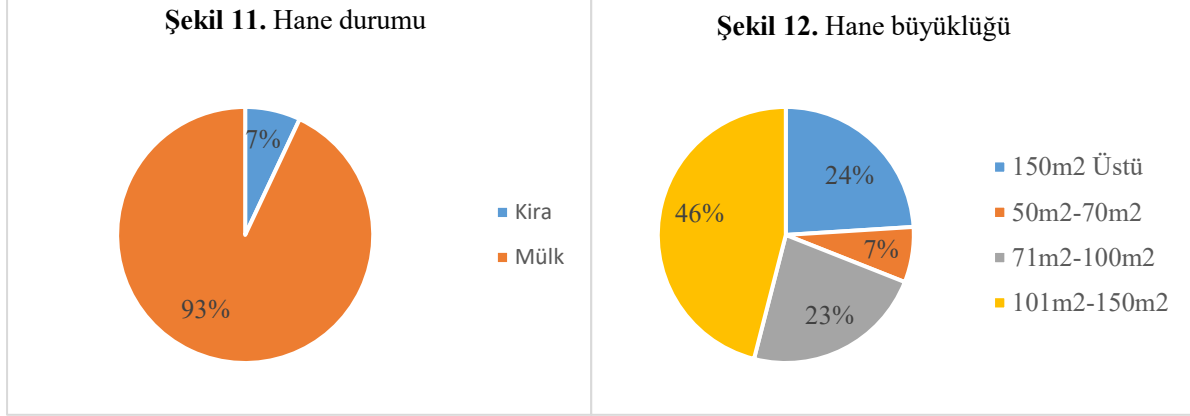
Mahalle sakinlerinin işsizlik ya da düşük ücretli işlerde çalışmalarının sebebi yoksulluk mirasına dayanmaktadır. Öyle ki yoksul ailelerden gelen sakinler eğitim alma imkanını kendilerinde bulamamışlardır. Çalışmaya katılanların eğitim durumuna bakıldığında çoğunluk kesimin %59'luk bir oranla ilkököl düzeyinde kaldığı tespit edilmiştir. Bununla beraber katılımcılar içerisinde en yüksek eğitim seviyesinin lise düzeyi olduğu görülmüştür. Lise düzeyinde olan katılımcıların oranı %9'dur. Katılımcılar arasında %16 gibi azımsanmayacak bir kesimin ise okur-yazar olmadığı saptanmıştır. Diğer yanda %9'luk oranla ortaokul düzeyinde eğitim alanlar ve okula gitmeyen ancak kendi çabasıyla okuma-yazma öğrenen %7'lik oranla okur-yazar olanlar yer almaktadır. Bu durum mahalle sakinleri için kısıtlı istihdam olanaklarına sebep olurken yoksullukla sonuçlanmasına neden olmuştur. Ayrıca piyasa fiyatlanmasının da mahalle sakinlerinin alım gücü üzerinde olması yoksulluk halini daha da belirginleştirdiği görülmüştür. Aşağıdaki iki farklı aile nezdindeki döngüsel durum katılımcıların içinde buldukları bu durumu özetler niteliktedir;

Biz yoksul aileden geliyoruz. Okuyamadık zamanında para yoktu babamın kazandığı ancak karnımızı doyuyordu, okula ayıracak para nerde. Okul okumayınca da iş bulmak kolay olmuyor öyle olunca da bizim gibiler ya işsiz kalıyor ya da karın tokluğuna çalışıyor. (G, 66, K, 57)

Ele geçen para az, çocuğu okula göndersek ek masraf, elbet okusa para kazanır ama şimdi olmayan parayla nasıl okusun, üniversite kazanmak için test kitabı lazım, onu alsak kazansa okutmak için daha fazlası, e hep bunlar para demek bizde de o yok, olsa okutmaz mıyız sanıyorsun. (G, 52, K, 55)

İlk görüşmecinin yoksul aileden geldiği için okuyamayan, ikinci görüşmecinin ise yoksul olduğu için çocuğunu okutamayan kişi olması değerlendirildiğinde yoksulluğun nedeninin yine yoksulluk olabildiği görülmektedir. Zira ilk görüşmecinin eğitimsizlik sebebinin geçmişe dayandığı ikinci görüşmecinin ise geleceği etkileyecek bir kısır döngü oluşturduğu anlaşılmaktadır⁵.

3.3.2. Hane halkı bulgular

Yoksul bireyler yaşam alanları seçerken buradaki mekanların fiyatlarını öncelikli olarak değerlendirmektedirler. Çalışma kapsamında değerlendirilen mahallede yaşayan bireylerin büyük çoğunluğunun burada yaşamlarını devam ettirmesindeki temel sebep ailesinden miras kalan evlerdir. Bu evlerin değerinin merkezdeki evlerin değerinin çok altında kalması bireyleri burada kalmaya iten temel sebeptir. Öyle ki görüşülen kişilerin %93 oranla kendi evinde yaşadığı görülürken, bu çoğunluğun ev sahipliğinin mahalledeki kalma sebeplerinden en önemlisi olduğu gözlemlenmiştir. Zira kira oranının %7'de kalması mahallenin cezbedici tarafının olmadığı bir göstergesidir.

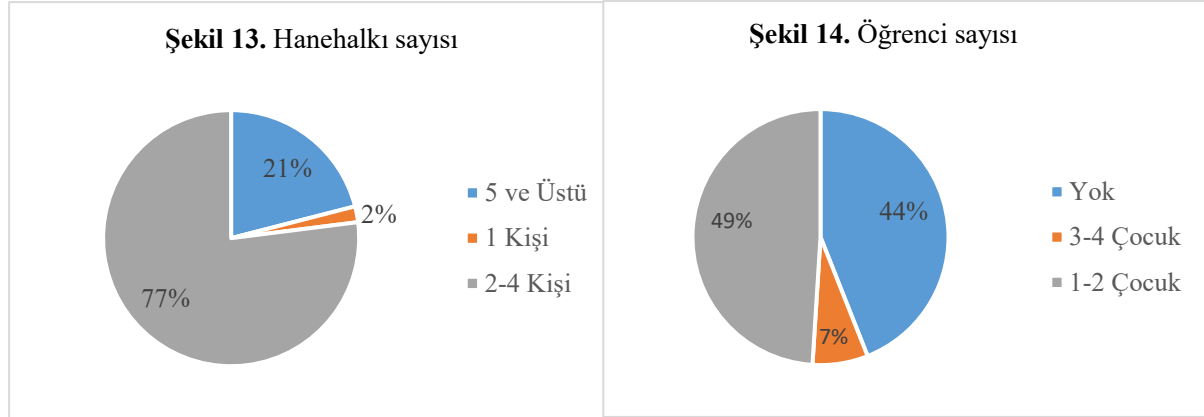
Paramız olsa burada bir gün bile oturmam. Ama ne yapalım burada ev fiyatları ucuz farzı misal bizim burada 250 bine üç katlı ev alırken Ekincilerde 750 bine ancak tek bir daire alabilirsin. Yoksa ben de isterim daha sakin ve rahat bir yerde yaşamayı ama ne yapacaksın imkânımız buna yetiyor. (G,1, E, 48)

Ben buraya ev fiyatları ucuz diye geldim yerleştim. Buradan ev aldık ama karşıda ev almayı bırak kirada bile geçinemeyiz, gelir az. (G,6, E, 53)

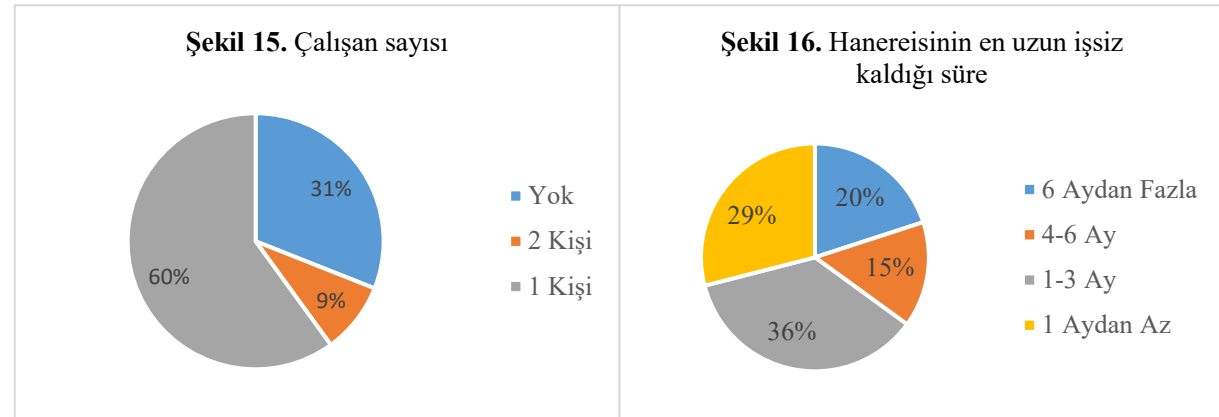
Mahalledeki uygun ev fiyatları yoksul kişilerin mahalleyi tercih etme sebebi, aileden kalan miras da halihazırda ikamet eden katılımcıların mahallede kalma sebebi olduğu görülmektedir. Zira mahalle sakinleri sahip oldukları imkanlarla kentin başka bir yerinde ev sahibi olamayacaklarını veya istedikleri şartta bir evde oturamayacaklarını düşüncesine itmektedir. Öyle ki çalışmaya katılanların yarıya yakınının hane büyüklüğü 101m2-150m2 arası oturma sahiptir. Yaklaşık dörtte bir kesimin ise 150m2 üzeri hane büyüklüğü bulunmaktadır. Geri kalan %23'lük kesim 71m2-100m2 arası, %7'lik kesim ise 50m2-70m2 arası hanelerde ikame etmektedirler. Hanelerinin büyük çoğunluğunun %40 oranla 2+1 ve %37 oranla 3+1 olduğu belirlenmiştir. Çok katlı evlerin birden fazla aile tarafından paylaşıldığı ancak aile içerisinde tek bir konut gibi görüldüğü anlaşılmıştır. Ayrıca evlerin bölünerek kiralandığı durumlar da olabilmektedir. Bu sayede gelen kira ile geçime katkı sağlanmak istenmektedir. Ancak tek bir adresin gösterildiği bu kiralama işlemi kiracıların yapılan yardımlardan yararlanamaması ile sonuçlandığı tespit edilmiştir.

⁵ Yoksulluk eğitimsizliğe, eğitimsizlik işsizliğe sebep olabilirken, işsizlik de yoksulluğu beraberinde getirebilmektir ve bu durum böyle devam edecektir.

Mahalledeki hane halkı sayısı genellikle 2-4 kişi aralığındadır, bu oran katılanlar arasında %77 düzeyindedir. 5 ve üstü kişinin yaşadığı hane oranı da %21 seviyesindedir. Yalnız yaşam mahallede yok gibidir, hemen hemen tüm haneler aile konutudur, tek kişilik hane %2 oranında düşük bir kesimi temsil etmektedir. Küçük evlerin çokluğu ve bölünmüş evlerin varlığı haneleri çekirdek aile statüsünde yaşamaya zorlamaktadır. Geniş ailelerin beşte bir oranında olduğu mahallede aileler birlikte aynı evi paylaşmaktadır. Bu aileler geçimlerini ortak idame ettirmektedir.

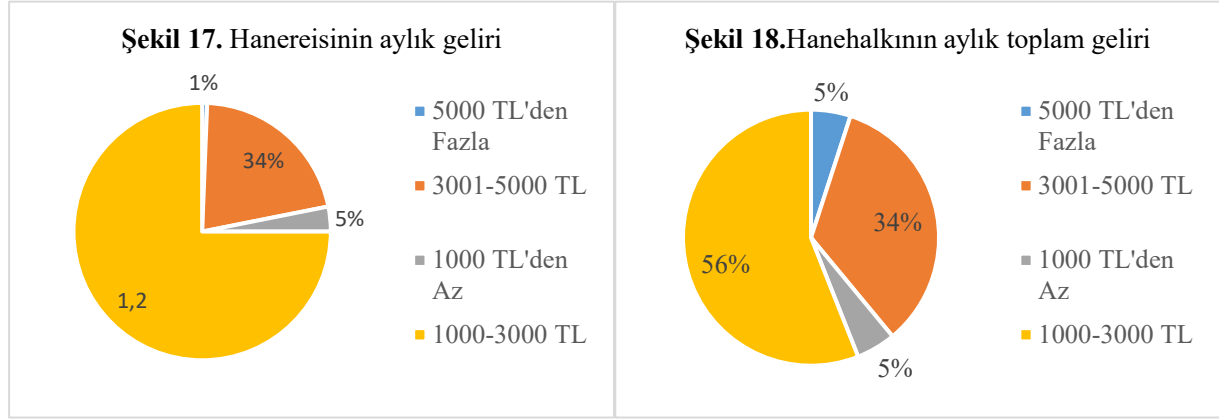

Katılanların yarısının hanesinde 1-2 öğrenci bulunmaktadır. 3-4 öğrenci olan hane oranı %7 olarak gözlemlenmiştir. Orta yaşlı ve yaşlı ailelerin hanelerinde öğrenci bulunmamaktadır, bu oran %44 olarak saptanmıştır. Ayrıca orta yaşlı ailelerin evlerinde öğrenci olmaması öğrenim düzeyinin düşük olduğunun göstergesidir. Yoksulluk sonucu eğitimin geri planda kaldığı mahallede çocuklar lise düzeyine kadar okutulabilmektedir. Bir an önce iş hayatına yönlendirilen çocuklar erken yaşta evlenip yoksulluğa düşebilmektedir.

Hanelerde genellikle 2-4 arası kişi bulunmaktadır. Aileler çok katlı ve çok odalı evlerde birlikte yaşamakta olup kendi aralarında evlerini ayırmışlardır. Yaşlılar çalışmamakta genç baba ve evlenmemiş çocuklar çalışan kesimi oluşturmaktadır. Genelde tek kişi olan çalışan sayısı %60 oranındadır. %9 oranla hanelerde iki kişinin çalıştığı belirlenmiştir. İki üzeri kişinin çalıştığı durum ile çalışma kapsamında karşılaşılmamıştır. Kapsam dahilinde çalışmayan kesim %31'lik bir orana sahiptir. Bu durumun kaynağının, yaşlı ve yalnız yaşayan ailelerin devletten aldığı yardımla, aylık aylığı ile idare etmeye çalışması sonucu olduğu görülmüştür. İş bulamayan ve ara ara bulduğu işlerde çalışan bireyler ise gününbirlik bir yaşam sürdürmektedir. Bu kapsamda hane büyüğünün iş bulamadığı, kazanç elde edemediği, yardım ile idame etmeye çalıştığı süreler sorgulandığında; 1 aydan az %39, 1-3 ay arası %36, 4-6 ay arası %15, 6 ay ve üstü %20 oranında olduğu görülmüştür. Hane büyüğünün sürekli işinin olmaması hali bazı dönemlerde işsiz kalmasına neden olabilmektedir. Bu süre ne kadar uzarsa yoksulluk

hissiyatı o kadar derin hissedilmektedir. Özellikle Covid-19 pandemi döneminde olan iki yıllık sınırlamalar bu noktada kazanç sağlanamayan dönemleri ayrıca uzatmıştır. Katılımcılar bu dönemlerde olan birikimlerini kullanarak idare etmeye çalışmış, eş dost yardımı almış ve yetmeyen durumda kredi çekerek borç altına girmek zorunda kalmıştır.

Katılanların yarısından fazlası 1000-3000TL arası bir gelire sahiptir. %5 düzeyde olan işsizlik oranı tamamen çalışmayan yaşlı ve engelli kesimi göstermektedir. Keza 3000TL'den az geliri olanlar asgari düzey altı kazanç ile geçimini sağlamaya çalışmaktadır. Ancak %34'lük bir kesim asgari tutar aralığında 3000-5000TL arası bir kazanç elde etmektedir. 5000TL üzeri sadece %1'lik bir oran bulunmakta ve bu kentsel yoksulluğun bir boyutudur. 1000TL'den az bir gelire sahip bireylerin gözlemlenmesi de derin yoksulluğun bir sonucudur. Bu durumda hayatlarına devam edebilme noktasında bireyler akraba, eş dost yardımlarına başvurmak zorunda kalmışlardır. Aynı hane içerisinde yaşayan birden fazla aileler ortak gelir-gider dengesi ile bu sorunla mücadele etmeye çalışmaktadır. Çalışmaya katılanların aylık toplam gelirlerine bakıldığında %56'lık bir kesimin asgari ücret sınırı altında, 1000-3000TL arası, kaldığı görülmüştür. 1000TL'den az kazanç ile idame etmeye çalışan %5'lik bir kesim iş göremezliğin bir sonucudur. Genele kıyasla sadece 3000-5000TL arası %34, 5000TL'den fazla %5'lik bir oran bulunmaktadır. Hanelerde genellikle tek bir kişinin çalışması sonucu hane büyüğünün aylık geliri ile hane halkının toplam aylık gelir oranlarının yaklaşık değerlerde olduğu tespit edilmiştir.

Şekil 19. Mekânsal ve çevresel özellikler

3.3.3. Yerleşim yeri seçimi

Yerleşim yeri seçiminde bireylerin konforlu bir hayat sürdürebilmesi için mekânsal ve çevresel özellikler önem arz etmektedir. Bireylerin rahatça dolaşabileceği ve çocuklarının güvenle oyun

oynayabileceği dış mekanlar sosyal iletişimin ve fiziksel ihtiyaçların karşılandığı alanlardır. Çalışma kapsamında gerçekleştirilen görüşmeler, gözlemler ve incelemeler ışığında seçilen mahallede bireylerin kentsel mekanla olan etkileşimlerinde, yaşam tarzları ve alışkanlıklarının yanı sıra yaşam alanlarının mekânsal özellikleriyle de ilintili olduğu tespit edilmiştir.

Dağ Mahallesi'ndeki konutların, plansız ve mekânsal çözümlenme noktasında estetik kaygılardan tamamen uzak işleve yönelik bir tavırda inşa edilen derme çatma yapılardan oluşmuştur. Görüşmecilerin yaşadıkları evler genellikle müstakil, tek katlı, rutubetli, bakımsız ve yapısal hasarları olan benzer özelliklere sahip evlerdir. Ayrıca bu evler, hazine arazisi üzerine inşa edilmiş ruhsatsız gecekondu tipi yapı özelliğini taşımaktadır.

Evlerde kullanılan ucuz yapı malzemeleri ile yapılan ve ev sahiplerince terk edilip bırakılan evlerdeki hasarlar bitişik oturma düzeni sebebiyle yanındaki evler içinde tehdit oluşturmaktadır. Bu durum görüşmecilerden biri tarafından şöyle dile getirilmiştir;

Evlerin dip dibe yapılması büyük sorun oluşturmaktadır. Çünkü yanındaki ev yıkıldı yıkılacak evde kimse yaşamıyor diye kimse tarafından sorunla ilgilenilmiyor bu durumda benim evim için büyük bir tehdit. (G,3, K,56, 4. Sokak)

Mahalle genelinde bitişik oturma düzeninde inşa edilmiş evler özellikle kadınlar tarafından mahremiyet açısından sorun teşkil etmektedir. Genellikle mahallede yaşayan bütün kadınların kullandığı mahremiyet sorununa şu ifadelerle örnek vermek mümkün;

Evlerin dip dibe olması özellikle biz kadınlar için büyük sorun. Çünkü evde istediğimiz gibi dolaşamıyoruz mahalleyi gezerken görmüşsündür. Sokak aralarındaki merdivenlerden evler rahatlıkla görülüyor. Anlayacağın hiç mahremiyet yok. (G, 55, K, 47)

Evlerin bu kadar yakın olması kadınlar için hep sorun. Çünkü karşı evden hep evin içi görülüyor. Hatta geçen sene iki ev aşamızda kavga çıktı komşular arsında bu yüzden sonra adam duvarını yükseltti de sorun çözüldü. (G, 18, K, 39)

Bunun yanı sıra evlerin bitişik olması kış aylarında sobadan çıkan dumanların sorun teşkil ettiği tespit edilmiştir. Bu durum görüşmeciler tarafından şöyle dile getirilmiştir;

Kışın dumanlar hep evlere geçiyor. Kömür yakıldığı için camı açarsan evde duramazsın ama ne yapacaksın burada herkes aynı diye idare ediyoruz. (G, 15, E, 57)

Camı açınca hep duman geçiyor eve o yüzden kışın kapatıyoruz camları e bizimki de başkasına geçiyor anlayacağın herkeste aynı diye birbirimizi idare ediyoruz. (G, 6, E, 53)

Genellikle fazla eşyası ve ayrı bir yatak odasının olmadığı çalışma kapsamındaki kimi evlerin tuvaletinin evin dış kısmında yer aldığı ve kimi evlerde de mutfak ve banyonun iç içe olduğu görülmüştür. Öte yandan yetersiz alt yapı nedeniyle sürekli taşan rögarların evlerde haşerelerin olmasına neden olurken burada yaşamaya çalışan bireylerin hayatını zorlaştırmaktadır. Yaşanan zorluklar görüşmeciler tarafından şöyle dile getirilmektedir;

Evimiz dökülüyor. Özellikle alt yapıdaki sıkıntı yüzünden evden lağım suları çıkıyor ve bu da rutubete neden oluyor. Yalnız rutubet olsa gene iyi ama böcekler ayrı bir sorun daha geçen şu çok yağmurlarda gene lağım taşıtı inanır mısın elim büyüklüğünde tarantula çıkardım evden. Bir de astım hastasıyım küçük çocuklarımda var. Yani bu evlerde yaşam çok zor. (G, 2, K, 36)

Evin içinde rutubetten nefes alınıyor mu ki? Bak bizim evde yemek pişirdiğimiz (mutfak) yerde aynı hamam (banyo) yaptığımız yerde aynı. (G, 34, K, 70)

Mahalledeki plansız yapılaşma sonucu oluşan dar ve dik sokaklar acil durumlarda yetkililerin müdahalesini zorlaştırmaktadır. Bu durumu görüşmecilerden biri şöyle dile getirmektedir;

Mahalledeki dar sokaklar ulaşım sıkıntısına neden oluyor. Mesela geçenlerde komşu hastalandı ambulans sokağa çıkamayınca görevliler hastayı 10 dakika boyunca merdivenlerde taşıdı. Yine bir olay olsa polislerin olaya müdahale etmesi 5 dakikada olacakken 15 dakika sürebiliyor. (G, 47, E, 62)

Mahalledeki dik yokuşlar özellikle yaşlılar için büyük sorun teşkil etmektedir. Bu durum görüşmeciler tarafından şöyle dile getirilmektedir;

Ben 70 yaşında bir kadımm ve bir sürü hastalığım var. Geçen gün kontrol için hastaneye gittik ama yola ininceye kadar ne çektiğimi bir ben bilirim. Bu yokuşlar yüzünden evde hapis hayatı yaşıyorum ne yapayım biri beni indirip çıkarmazsa evden çıkamıyorum ki. (G, 34, K,70)

Bu dar sokaklar yüzünden mahalleden arabaların geçememesi büyük sorun. Bu sorunun çözülmesi için evin bir kısmını (bahçesini kastederek) dahi feda ederim elimizdeki poşetlerle yokuşu yürüyerek çıkmak çok zor oluyor. (G, 7, E, 50)

Her ne kadar mahalle genelinde ulaşım ve dar sokaklar sıkıntı olarak değerlendirilse de bu durum mahallenin tamamında aynı değildir. Çünkü mahallenin İzmir Caddesinde ve Şeyhoğlu Caddesini oluşturan orta ve iç kısımlarında oturan bireyler gerek ulaşımından gerekse dar sokaklardan şikâyet etmemektedir. Şöyle ki, “Ulaşım zor buranın yine bize çok uzak değil. Çünkü Sinan Aygün Parkından dönüyor otobüsler içeridekiler yürüyorlar hele eşya varsa ve araç yoksa zor onlara. (G, 61, E, 55)

Bizim evimiz cadde üzerinde olduğu için dar sokaklar sorun olmuyor. Çünkü bizim kapımızın önünden 109 numaralı otobüs düzenli olarak geçiyor bir sıkıntı olmuyor. (G, 26, K, 28, İzmir Caddesi)

Mahalle kapsamında yapılan çalışmada mahallenin çehresinin değişmesi, yaşam alanlarının iyileştirilerek daha bakımlı bir yere dönüştürülmesi ve kentle olan ayrışmanın önüne geçmek için kentsel dönüşüm uygulamasının gerekli olduğu görülmüştür. Kentsel dönüşüm, özellikle mahalle sakinleri tarafından büyük eksiklik olarak görülen doğal gazın mahalleye gelmesi açısından tek çözüm olarak değerlendirilmektedir. Ancak görüşmeciler bu konuda mağduriyet yaşamamaları ve sahip oldukları genişlikte ve sayıda dairenin kendilerine geri verilmesi ile bu uygulamaya karşı olmayacaklarını özellikle belirttikleri görülmüştür.

4. Sonuç

Kentlerdeki yoksulluğun en belirgin sonuçlarından biri, toplumsal ayrışmadır. Çünkü yoksulluk kavramının kendisi ayrışmayı içermektedir. Yoksulluk, ‘yok’u ve ‘yokluk’u ifade etmektedir. Bu açıdan bakıldığında, yoksulluk, geçmişte daha çok insanın belli eşya ya da gereçlerden yoksun olması anlamına gelirken, günümüzde insan olma niteliklerinden, öz saygıdan, kendine güven gibi temel gereksinimlerden yoksunluk anlamına gelmektedir. Kentsel yoksulluğun, davranışla ilgili boyutları vurgulandığında mekânsal etkenlerin ve yapısal nedenlerin ön plana çıktığı durumlarla karşılaşılmaktadır. Bu bağlamda, “kentsel yoksulluk” ifadesi yoksulluğun mekân ve davranış boyutlarını kapsayan bir çerçeve haline gelmektedir. Her iki boyutu birleştiren, işsizlik, yetersiz eğitim durumu, sosyo-kültürel dezavantaj gibi özelliklerin bulunmasıdır.

Kent yoksulluğunun zor yaşam koşullarında hayatlarını sürdürmek zorunda kalan bireyler, toplumsal ayrışma süreci içerisine girmektedir. Bu süreç bireylerin kentlileşmelerini, kentle ve kentin sunduğu imkanlarla entegre olmalarını zorlaştırmaktadır. Yeterince güvenceli iş ve yaşam imkanlarından istifade edemeyen bireyler, sosyal ilişkilerin ve dayanışma mekanizmalarının işlevselliklerini yitirdiği kapitalist piyasa ekseninde bir kısır hayat döngüsüne hapsolmektedir. Öyle ki temel gereksinimlerin sağlanma güçlükleri veya karşılanmasında yaşanan zorluklar, kısaca geçim derdi, sosyal ihtiyaçların önüne geçmektedir. Bir başka ifadeyle yoksunluklar, yoksulluğu dolayısıyla da toplumsal ayrışmayı üretebilen, besleyebilen, temel unsurlardır. Bireysel anlamda yoksulluğa bağlı sosyal dışlanma, farkında olunmayan veya hissedilenin ötesinde yapısal bir toplumsal ayrışmanın mevcut olduğunu göstermektedir.

Kentin yoksul mahallelerindeki yaşam tarzı ile kentin diğer bölgelerindeki yaşam tarzı arasındaki farklar çoğu zaman bireylerin kentle bütünleşmesine engel olmaktadır. Yoksulluk olgusu toplum içerisinde yaşayan bireyler arasında da farklılık göstermekle birlikte bu etki hane üyeleri arasında farklılıklara neden olmaktadır. Bu durum aynı hanede yaşayan bireyler arasında yoksulluk olgusunun

kadınlar üzerindeki etkisinin erkeklere oranla daha fazla olduğu mahalle içinde kendine özgü yaşam tarzının benimsendiği ve kadının konumunun ev olarak belirlendiği mahallede kendini göstermektedir. Kadınların toplumsal cinsiyet rolleri gereği üstlendiği sorumluluklar kentten ayrılan yoksul mahallelerde belirgin hal almaktadır. Çalışma kapsamında kadınların kentin merkezinde içinde buldukları yoksulluk ve yoksulluk karşısında gerek sosyal gerek ekonomik gerekse kültürel açıdan olumsuzluklarla mücadele ettikleri tespit edilmiştir. Görüşmeciler kadınların içinde buldukları bu durumu anlatırken sınırlı ve düşük miktardaki aile geliri ile evin ihtiyaçlarını gidermede yetersiz kaldıklarını belirtmişlerdir. Yoksullukla mücadele etme noktasında büyük sorumluluklar üstlenen kadınlar yoksulluğu, “eğitimsizlik”, ”eve hapsoluş”, “sosyal ve kültürel hayattan kopma” ve “geleceğe yönelik tercihlerde seçimsizlik” ve “işsizlik” olmak üzere birçok boyutta yaşamaktadır. Bu kapsamda kendi sosyo-kültürel yaşam tarzı olan mahallelerin kent merkeziyle olan bağlantısını sağlayacak yaya ve toplu taşıma olanakları, bakım kurumları ve sosyal hizmetlerle desteklenmesi, kadınların ev ve iş sorumluluklarının yükünü hafifleterek yeni yaşama uyumunu destekleyecektir. Ayrıca yoksul kadınların, kentleşme sürecinde deneyimlediği ayrışmanın sosyal nedenlerini anlamalarına ve bir araya gelerek bunlara yönelik ortak çözümler geliştirmelerini sağlayacak şekilde örgütlenmelerine öncülük etmek gerekmektedir.

Kentsel ayrışma nedenlerinden olan yerleşme biçimi mekânsal parçalanmanın boyutunu belirlemektedir. Kente yeni göç eden yoksul bireyler genellikle kent çeperinde gecekondu tarzı sağlıklı yapılarla ikamet etmekte ve kent merkezlerinde bulunan arsa ve konut edinme maliyetlerini karşılayamamaktadır. Ayrıca kent merkezine ulaşımın zor olduğu yerleşim yerlerinde düşük gelirli bireylerin kentsel hizmetlerden yararlanmaları ve işgücü piyasasına erişimleri de kısıtlı bir düzeyde kalmaktadır. Diğer yandan, döngüsel nitelikte, kentin dezavantajlı bölgelerine de yeterli altyapı hizmetinin sunulmaması sağlıklı yaşam koşullarına ve mekânsal ayrışmaya yol açmaktadır. Bu kapsamda değerlendirilen Dağ Mahallesiindeki konutların, plansız ve mekânsal çözümlenme noktasında estetik kaygılardan tamamen uzak bir tavırla inşa edilen derme çatma yapılardan oluştuğu görülmektedir. Mahalledeki evlerin ve sokakların bakımsız, plansız, gelişigüzel oluşu %40 oranla kentsel dönüşüm isteğini cezbetmektedir. Görüşmecilerin yaşadıkları konutlar genellikle müstakil, tek katlı, rutubetli, bakımsız ve yapısal hasarları olan benzer özelliklere sahip evlerdir. Ayrıca mekânsal ayrışmanın yoğun hissedildiği mahalle evlerinde kullanılan ucuz yapı malzemeleri ile yapılan ve ev sahiplerince terk edilip bırakılan evlerdeki hasarlar bitişik oturma düzeni sebebiyle yakındaki evler için tehdit oluşturabilmektedir. Hatta bu evlerin bazıları, hazine arazisi üzerine inşa edilen tapusu olmayan yapılarıdır. Mahalledeki bir kısım evlerin de tapusu olmasına karşın kaçak inşa edilen ruhsatsız yapılar olduğu görülmektedir. Bu bağlamda mahalle adına oluşturulacak kentleşme projesi, dönüşüm alanında yaşayan herkesi kapsayan bir yasal düzenleme temelinde yürütülmesi gerekmektedir. Kentsel dönüşüm uygulamasının, mahallenin arazi yapısı, tapusuz mülkiyet ya da hisseli tapu sahipliği durumu nedeniyle yaşanabilecek haksızlıklar, evsizlik koşulları ve oluşabilecek yoksullaşma gözetilerek planlanması gerekmektedir.

Kaynakça

- Aktan, C.C. (2002). *Yoksullukla mücadele stratejileri*. Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.
- Aktan, C.C., & Vural, Y.İ. (2002). Yoksulluk: terminoloji, temel kavramlar ve ölçüm yöntemleri. C. Aktan (Ed.), *Yoksullukla mücadele stratejileri*, Ankara: Hak-İş Konfederasyonu Yayınları.
- Attaroğlu, Ş. (1984). Antakya’da yaşam ve mimarlık. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Yıldız Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü Mimarlık Fakültesi, İstanbul.
- Aydın, D. (2007). Küreselleşme ve yoksulluk ilişkisinin sosyolojik analizi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Fırat Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Elâzığ.
- Aydın, D. (2014). Küreselleşme ve yoksulluk. *İnsani ve Sosyal Araştırma Merkezi*, Rapor Numarası: 1. https://insamer.com/tr/kuresellesme-ve-yoksulluk_57.html (Erişim tarihi: 18.12.2021).

- Çiçek, Z.(2010). Kentsel dönüşüm ve kentsel yoksulluk: Denizli örneği. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*. Pamukkale Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Denizli.
- Demiral, N., Evin, H., & Demiral, B. (2007). Yoksulluğun küreselleşmesi ve küresel yoksulluk. *IV. Uluslararası Sivil Toplum Kuruluşları Kongresi*, 19-21 Ekim 2007, Çanakkale.
- Gökdayı, İ. (2019). *Unutulmuş ötekiler yoksulluk ve çevre bağlamında kırsal yoksullar*. İstanbul: Hiper Yayınları.
- Güngör, F.(2019). Postmodern Dünyanın Mekan Anlayışında Sanal Mekan. *Turkish Studies* 14(5), 93-104.
- Harvey, D. (2002). Sınıfsal Yapı ve Mekânsal Farklılaşma Kuramı. D. Bülent & A. Ayten (Ed), *20. Yüzyıl Kenti*, Ankara: İmge Kitabevi.
- Karakaş, M.(2005). Yeni yoksulluk bağlamında sosyal kimlik ve tüketimde eşitsizlik. *Gazi Üniversitesi İktisadi ve İdari Bilimler Fakültesi Dergisi* 7(2), 1-16.
- Karakaş, M. (2010). Küresel yoksulluğun öteki yüzü: Yeni yoksulluk ve sosyal dışlanma. *Afyon Kocatepe Üniversitesi Sosyal Bilimler Dergisi* 12(2), 1-16.
- Kartal, N., Tuncel, G. & Göktolga, O.(2015). Local governments and government of cities in Turkey. *Journal of Public Administration and Governance* 5(1), 1-22.
- Koçak, H. (2011). Kent-kültür ilişkisi bağlamında Türkiye’de değişen ve dönüşen kentler. *Sosyal Bilimler Araştırmaları Dergisi* 6(2), 259 – 269.
- Koyuncu, A. (2011). Sosyoloji kuramında kent. *Selçuk Üniversitesi Edebiyat Fakültesi Dergisi* 25, 31-56.
- Oxfam (2020). Eşitsizlik raporu-bakım zamanı. *Oxfam International*, Ocak. <https://raporbulteni.com/oxfam-2020-esitsizlik-raporu> (Erişim tarihi: 11.10.2021)
- Ömeroğlu, C.(2006). Antakya kentinin özgünlüğü ve günümüz koruma sorunlarının Antakya kentsel sit alanında irdelenmesi. *Yayımlanmamış Yüksek Lisans Tezi*, Gazi Üniversitesi Fen Bilimleri Enstitüsü, Ankara.
- Özbilgin, M.(2016). Türkiye’de kentsel yoksulluğun belirleyicileri (mekansal panel veri analizi). *Yayımlanmamış doktora tezi*, Kocaeli Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü, Kocaeli.
- Özgür, F.E (2006). Sosyal ve mekansal ayrışma çerçevesinde yeni konutlaşma eğilimleri: Kapalı siteler, İstanbul, Çekmeköy Örneği. *Planlama Dergisi* 4, 79-95.
- Parlak, B. (2011). *Kamu yönetimi sözlüğü*. Bursa: MKM Yayıncılık.
- Sarıkoca, E. & Daşlı, Y.(2016). Yoksulluğun dünyada ve Türkiye’de seyri. *Uluslararası Sosyal Araştırmalar Dergisi* 9(43), 1298-1309.
- Taşçı, H. (2012). İslam ve batı şehrinde kentsel mekanın kimlik bileşenleri. *Kent Kültürü ve Yönetimi Hakemli Elektronik Dergi* 5(10), 52-70.
- Topal, K. (2004). Kavramsal olarak kent nedir ve Türkiye’de kent neresidir? *Dokuz Eylül Üniversitesi Sosyal Bilimler Enstitüsü Dergisi* 6(1), 276-294.
- Ulusoy, A. & Akdemir, T.(2013). *Mahalli idareler*. Ankara: Seçkin Yayıncılık.
- Yıldız, M.Z. & Alaeddinoğlu, F. (2011). *Küreselleşme çağında değişen mekân algılayışları*. 38. International Congress of Asian and North African Studies (ICANAS): Kültürel Değişim, Gelişim ve Hareketlilik (pp. 845-862), Atatürk Kültür Dil ve Tarih Yüksek Kurumu Yayınları, Ankara.
- Yırtıcı, H. (2005). *Çağdaş kapitalizmin mekansal örgütlenmesi*. İstanbul: İstanbul Bilgi Üniversitesi Yayınları.

Extended Abstract

As poverty spreads to a wider range, cities become places where the problem of poverty becomes deeper and more evident. Lack of income has an individual impact; Deprivations such as education, health and security opportunities also cause lack of services. So much so that working individuals can now become poor. At this point, urban poverty emerges as a result of the imbalance, disorder and impaired functionality of the city. Poverty is the state of not being able to reach the minimum standard of living, that is, not being able to access resources and production factors due to material deprivations. Poverty in today's cities, when compared to previous periods, appears as a new phenomenon of urban poverty that has spread by affecting a large portion of the individuals living in the city. As a result of their inability to adapt to urban life and their inability to participate in the urbanization process, problems that concern everyone in the urban area arise. When poverty becomes permanent, a subculture forms in society by developing behaviors at the individual and group levels. In other words, urban spaces created through social construction gain their identity through the perception of those who use the space. These different forms of perception manifest themselves in the formation of spaces, causing different spaces to emerge in every society. Over time, the production of space has been replaced by the concept of consumption of space, and economic function has been brought to the fore in the formation of spaces. In this study about spatial segregation based on urban poverty; After explaining the concepts of city, poverty, urban poverty and spatial segregation, analyses were carried out create an urban poverty map and measure the reflections of this situation in the Dağ (Aydınlıkevler) District of Antakya district of Hatay province. In this context, it is emphasized throughout the study how important urban poverty is in the spatial preferences of individuals living in the city and their integration with the city. In this case, it has created the need to analyze all aspects of the phenomenon of urban poverty in the context of spatial segregation, which has a multifaceted effect on the social structure. The findings obtained within the scope of the study are that poverty plays a major role in individuals' choice of settlements, cities should be considered as areas of relief from poverty, poverty brings with it several social problems, and actors who play a role in fighting against poverty should undertake more effective and efficient projects. On the other hand, the cyclical nature of not providing adequate infrastructure services to disadvantaged areas of the city leads to unhealthy living conditions and spatial segregation. So much so that it seems that the difficulties experienced in meeting basic needs, in short, the struggle to make ends meet, take precedence over social needs. In other words, deprivations are the basic elements that can produce and feed poverty and therefore social separation. Finally, social exclusion due to individual poverty shows that there is a structural social separation beyond what is realized or felt.

Yazar katkıları/Author contributions: Çalışmanın literatür taraması ve yazımı Rahime Çerçi tarafından yapılmıştır. Çalışmada ana fikrin planlanması, yorumlanması, düzenlenmesi ve diğer tüm aşamaları Muharrem Güneş ve Rahime Çerçi tarafından eşit şekilde tasarlanmış ve hazırlanmıştır.

Çıkar çatışması beyanı/Conflict of interest statement: Bu çalışmada, sonuçları veya yorumları etkileyebilecek herhangi bir maddi veya diğer asli çıkar çatışması olmadığını beyan ederiz.

Veri kullanılabilirliği bildiri/The data availability statement: Herhangi veri bulunmamaktadır.

Etik beyanı/ Ethics statement: Yapılan bu çalışmada “Yükseköğretim Kurumları Bilimsel Araştırma ve Yayın Etiği Yönergesi” kapsamında uyulması belirtilen tüm kurallara uyulmuştur.